

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 14.9.2009

KOM(2009) 469 v konečnom znení

**SPRÁVA KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**o uplatňovaní a účinnosti smernice o strategickom environmentálnom posudzovaní
(smernica 2001/42/ES)**

SPRÁVA KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

o uplatňovaní a účinnosti smernice o strategickom environmentálnom posudzovaní (smernica 2001/42/ES)

1. Úvod

V smernici 2001/42/ES¹ o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie („strategické environmentálne posudzovanie“ – ďalej len „smernica SEA“) sa vyžaduje, aby sa určité verejné plány a programy pred ich prijatím podrobili environmentálnemu posudzovaniu.

V článku 12 ods. 3 smernice sa od Komisie vyžaduje, aby do 21. júla 2006 zaslala prvú správu o uplatňovaní a účinnosti tejto smernice Európskemu parlamentu a Rade. V záujme ďalšej integrácie požiadaviek týkajúcich sa ochrany životného prostredia by sa k tejto správe v prípade potreby mali priložiť návrhy na zmenu a doplnenie, najmä pokiaľ ide o možnosť rozšírenia rozsahu pôsobnosti uvedenej smernice na ďalšie oblasti/sektory a iné druhy plánov a programov.

V dôsledku oneskorenej transpozície smernice v mnohých členských štátoch (ČŠ) a obmedzených skúseností s jej uplatňovaním nepostačovali informácie dostupné k 21. júlu 2006 na vypracovanie správy v plánovanom čase. (Okrem toho bolo v tejto prvej správe potrebné zohľadniť skúsenosti nových ČŠ, ktoré k EÚ pristúpili v roku 2004 a 2007).

Hlavné zdroje, z ktorých sa pri vypracovaní tejto správy čerpal, sú uvedené v prílohe.

2. TRANSPOZÍCIA SMERNICE SEA

ČŠ mali smernicu SEA transponovať do svojich vnútroštátnych právnych predpisov do 21. júla 2004. K uvedenému dátumu smernicu naozaj transponovalo len 25 ČŠ.

V decembri 2004 sa začalo 15 konaní o porušení v súvislosti s neoznámením z dôvodu neprijatia právnych predpisov transponujúcich smernicu SEA. Európsky súdny dvor (ESD) následne odsúdil päť ČŠ za netransponovanie smernice. V súčasnosti ESD nerieši v tejto záležitosti žiaden prípad.

Do roku 2009 smernicu transponovali všetky ČŠ. Komisia sa ujala úlohy vypracovať štúdiu zameranú na kontrolu súladu transpozície smernice v ČŠ. V prípade potreby sa začali alebo začínajú konania o porušení zamerané na riešenie problémov neúplnej alebo nesprávnej transpozície.

¹ Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30. Slovo „strategický“ sa v smernici nenachádza. Používa sa tu len z praktických dôvodov.

3. KĽÚČOVÉ OTÁZKY POSTUPU SEA

3.1. Hlavné zásady

Plány a programy, na ktoré sa smernica vzťahuje, sú počas prípravy a pred prijatím predmetom environmentálneho posudzovania. Zahŕňa to vypracovanie environmentálnej správy, v ktorej sa určia pravdepodobné významné účinky na životné prostredie a primerané alternatívy, ako aj uskutočnenie konzultácií (s verejnosťou, environmentálnymi orgánmi a s inými ČŠ v prípade cezhraničných vplyvov). Environmentálna správa a výsledky konzultácií sa zohľadňujú pred prijatím plánov a programov. Po prijatí plánu a programu sa o tejto skutočnosti informujú environmentálne orgány a verejnosť a poskytnú sa im príslušné informácie. Aby sa včas identifikovali nepredvídateľné škodlivé účinky, je potrebné monitorovať významné vplyvy plánov a programov na životné prostredie.

Smernica sa vzťahuje na tieto verejné plány a programy a ich úpravy, ak ich pripravuje a/alebo prijíma orgán² a ak sa požadujú v súlade s právnymi predpismi, regulačnými alebo administratívnymi ustanoveniami:

- (1) Plány a programy, ktoré boli vypracované pripravené pre určité sektory³ a v ktorých sa ustanovuje rámec na povolenie projektov v budúcnosti na základe smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej len „smernica EIA“)⁴.
- (2) Plány a programy vyžadujúce posudzovanie na základe smernice o biotopoch (92/43/EHS⁵).
- (3) Plány a programy, v ktorých sa ustanovuje rámec na povolenie projektov [neobmedzuje sa na projekty uvedené v smernici EIA, pozri bod (1)] a v prípade ktorých sa na základe „preverovania“⁶ dospelo k záveru, že s najväčšou pravdepodobnosťou významne ovplyvnia životné prostredie.
- (4) Malé úpravy plánov a programov a plánov a programov pre malé oblasti na miestnej úrovni, len ak sa na základe preverovania dospeje k záveru, že najväčšou pravdepodobnosťou významne ovplyvnia životné prostredie.
- (5) Smernica sa neuplatňuje na plány a programy v týchto sektoroch: národná obrana, civilná ochrana, finančné záležitosti a rozpočet.

² Pojem „orgán“ má v judikatúre ESD široký rozsah. Zahŕňa verejné orgány, poloverejné orgány alebo privatizované podniky komunálnych služieb, ktoré sú zodpovedné za poskytovanie verejných služieb pod kontrolou štátu a na tento účel majú osobitnú právomoc. Viac informácií sa uvádza v bodoch 3.12 a 3.13 usmernenia Komisie o implementácii smernice SEA.

³ Poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, rybné hospodárstvo, energetika, priemysel, doprava, odpadové hospodárstvo, vodné hospodárstvo, telekomunikácie, cestovný ruch a územné plánovanie, využitie pôdy.

⁴ Smernica 85/337/EHS o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. ES L 175, 5.7.1985, s. 40).

⁵ Smernica 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7).

⁶ Prostredníctvom preskúmania jednotlivých prípadov alebo určenia druhov verejných plánov a programov alebo kombináciou oboch prístupov.

3.2. Určenie rozsahu uplatňovania smernice

Vo všeobecnosti väčšina ČŠ nemala problémy pri určovaní rozsahu uplatňovania smernice SEA. Väčšina z nich oznámila, že ich model je založený na kombinovanom prístupe, podľa ktorého sa zoznam plánov a programov určených na posudzovanie dopĺňa na základe jednotlivých prípadov s cieľom určiť, či je potrebné vykonať posudzovanie.

3.3. Určenie rozsahu environmentálnej správy (článok 5 ods. 4)

Rozsah a úroveň podrobnosti informácií, ktoré musí environmentálna správa obsahovať, sa určujú spolu s environmentálnymi orgánmi. Tento proces sa v súčasnosti nazýva „určovanie rozsahu“.

V smernici SEA sa ustanovujú obmedzené požiadavky na rozsah environmentálnej správy. V dôsledku toho ČŠ uplatňujú rôzne metódy pri „určovaní rozsahu“ ako aj pri konzultáciách s príslušnými orgánmi. Postupy „určovania rozsahu“ sa väčšinou vyvíjajú na základe jednotlivých prípadov, keďže väčšina ČŠ nestanovuje konkrétne metódy.

Medzi jednotlivými ČŠ jestvujú rozdielnosti, pokiaľ ide o to, ktorý orgán rozhoduje o výsledku postupu „určovania rozsahu“. Často je za to zodpovedný plánovací orgán po konzultácii s environmentálnym orgánom, v iných prípadoch je to úlohou environmentálneho orgánu.

V niektorých ČŠ vyžaduje postup „určovania rozsahu“ konzultácie s verejnosťou, hoci to na základe smernice nie je povinnosťou.

3.4. Environmentálna správa (článok 5 a príloha I)

V environmentálnej správe sa určujú, opisujú a hodnotia pravdepodobné významné účinky plánu a programu na životné prostredie a primerané alternatívy, pričom sa zohľadnia jeho ciele a zemepisný rozsah.

Vo všetkých transponujúcich právnych predpisoch sa ustanovuje formálna požiadavka na opísanie východiskovej situácie. Určenie správneho rozsahu údajov a úrovne podrobnosti posudzovania sú prevládajúcimi ťažkosťami, o ktorých informovali ČŠ.

Ďalšie ťažkosti, o ktorých informovali ČŠ, sú nedostatok kvalitných informácií, časová náročnosť zberu údajov, nedostatok jednotných kritérií pre rozsah a obsah analýzy východiskovej situácie a neexistujúci štandardný súbor environmentálnych kritérií a kritérií udržateľnosti, na základe ktorých by sa posudzovali plány a programy.

3.5. Vymedzenie pojmu „primerané alternatívy“ (článok 5 ods. 1)

Zváženie a určenie alternatív v environmentálnej správe je jednou z mála otázok, ktoré viedli k problémom v ČŠ. Niektoré ČŠ vypracovali rozsiahle vnútroštátne usmernenia s cieľom poskytnúť podporu na určenie a výber primeraných alternatív v jednotlivých postupoch. Väčšina ČŠ však takéto usmernenia nevypracovala.

Vo väčšine vnútroštátnych právnych predpisov sa neuvádza konkrétne vymedzenie pojmu „primerané alternatívy“, ani počet alternatív, ktoré je potrebné posudzovať; výber „primeraných alternatív“ sa uskutočňuje jednak prostredníctvom posudzovania jednotlivých prípadov a jednak na základe rozhodnutia. Všetky ČŠ informovali, že alternatívu „neprijatia žiadneho opatrenia“ je potrebné povinne zahrnúť do environmentálnej správy.

3.6. Konzultácie (s verejnosťou a environmentálnymi orgánmi) (článok 6)

Keďže sa v smernici SEA neustanovujú podrobné špecifikácie o postupoch verejných konzultácií používa sa široká škála metód: verejné oznámenia, uverejnenie v úradných vestníkoch alebo v tlači, verejné stretnutia, internetové prieskumy a dotazníky. Pokiaľ ide o trvanie konzultácií s verejnosťou, len niektoré ČŠ určili pevný časový rámec. Vo väčšine ČŠ môžu konzultácie trvať aspoň jeden mesiac, kým ďalšie sa o tom rozhodujú na základe jednotlivých prípadov.

Zo všeobecných skúseností vyplýva, že konzultácie s verejnosťou, najmä ak sa organizujú v počiatočnom štádiu plánovania a ponímajú ako proces, prispievajú k lepšiemu prijatiu plánu a programu, a tým k včasnému určení konfliktov a ich riešeniu.

3.7. Cezhraničné konzultácie (článok 7)

Oznamujú sa mnohé prípady cezhraničných konzultácií a úroveň spokojnosti je podľa všetkého vysoká. Výnimku predstavuje problematika jazyka.

Hlavné problémy, ktoré boli oznámené, predstavujú náklady na prekladanie dokumentov a skutočnosť, že dokumenty sa neprekladajú systematicky. Mimovládne organizácie oznámili, že v praxi sa konzultácie nie vždy uskutočnia v počiatočnom štádiu, ale v období, keď je plán a program už v pokročilom štádiu.

3.8. Monitorovanie významných účinkov na životné prostredie

V článku 10 smernice sa ustanovuje monitorovanie významných účinkov vykonávania plánov a programov na životné prostredie, aby bolo možné včas identifikovať nepredvídané škodlivé účinky a v prípade potreby uskutočniť vhodné nápravné opatrenia.

Veľmi málo ČŠ oznámilo, že zaviedli metódy monitorovania alebo vypracovali vnútroštátne usmernenia na určenie ukazovateľov monitorovania. To, že neexistujú vhodné vnútroštátne usmernenia, môže viesť k pochybnostiam o účinnej implementácii ustanovenia o monitorovaní v určitých ČŠ.

4. VZŤAH K INÝM PRÁVNYM PREDPISOM EÚ A POLITICKÝM OTÁZKAM

Smernica SEA formálne a explicitne súvisí so smernicou o biotopoch a smernicou EIA, no okrem toho je úzko súvisí aj s inými smernicami (smernica o vode, smernica o dusičnanoch, smernica o odpadoch, smernica o hluku a smernica o kvalite

ovzdušia⁷), ktoré obsahujú požiadavky na vypracovanie a posudzovanie plánov a programov v sektoroch, na ktoré sa vzťahuje SEA a má vzťah k protokolu o SEA⁸.

V článku 11 smernice SEA sa uvádza, že ČŠ môžu zabezpečiť koordinované a spoločné postupy v situáciách, v ktorých vzniká záväzok uskutočniť posudzovanie účinkov na životné prostredie zo smernice SEA a súčasne aj z iných právnych predpisov Spoločenstva.

Len niekoľko ČŠ oznámilo, že existujú usmernenia na koordináciu spoločných postupov na splnenie požiadaviek vzťahujúcich sa na posudzovanie na základe iných smerníc.

4.1. Smernica EIA

Uvedené dve smernice sú vo veľkom rozsahu komplementárne: smernica SEA predstavuje „up-stream“ a identifikuje najlepšie možnosti vo včasnom štádiu plánovania, a smernica EIA predstavuje „down-stream“ a vzťahuje sa na projekty v neskoršom štádiu. Teoreticky by nemalo dôjsť k prekryvaniu uvedených dvoch procesov, no pokiaľ ide o uplatňovanie uvedených dvoch smerníc, boli zistené rôzne oblasti možného prekryvania⁹.

Ide najmä o nejasné stanovenie hraníc pri vymedzení plánu, programu alebo projektu a takisto nemusí byť jasné, či predmet posudzovania spĺňa kritériá na uplatňovanie smernice o EIA alebo smernice o SEA, alebo oboch. Z tohto hľadiska nie sú jasné vymedzenia určitých kategórií projektov uvedených v prílohe II k smernici EIA v súvislosti so zmenami vo využívaní pôdy a mohli by viesť k zámene so SEA.

ČŠ si zvolili rôzne prístupy na riešenie potenciálnych nedostatkov vyplývajúcich z prekryvania postupov; tieto prístupy siahajú od spoločných postupov v osobitných prípadoch po neformálnu koordináciu medzi príslušnými orgánmi. Mnohé ČŠ sú však toho názoru, že nemajú dostatočné skúsenosti na riadne rozpoznanie a posúdenie prípadov prekryvania otázok.

V dôsledku nedostatočných skúseností pri implementácii smernice SEA mnohé ČŠ zdôraznili potrebu koordinácie obidvoch postupov; naďalej však platí, že mechanizmy a nástroje nie sú vždy riadne vyvinuté a vyskúšané. Situácia by sa mohla vyriešiť vypracovaním usmerňujúcich dokumentov v spolupráci s ČŠ.

⁷ Smernica 2000/60, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1). Smernica 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991, s. 1). Smernica 2006/12/ES o odpadoch (Ú. v. EÚ L 114, 27.4.2006, s. 9). Smernica 2002/49/ES ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku (Ú. v. EÚ L 189, 18.7.2002, s. 12). Smernica 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe (Ú. v. EÚ L 152, 11.6.2008, s. 1).

⁸ Protokol o strategickom environmentálnom hodnotení k Dohovoru EHK OSN ohodnotení vplyvu na životné prostredie presahujúceho hranice (Kyjev 2003). Bol schválený rozhodnutím 2008/871/ES, Ú. v. EÚ L 308, 19.11.2008, s. 33.

⁹ Ak veľké projekty pozostávajú z čiastkových projektov, alebo ak projekty majú svojím významom presahujú miestny rámec. Projekty, ktoré vyžadujú zmeny v územnom plánovaní (na čo sa vyžaduje SEA) predtým, ako stavebný podnikateľ požiada o povolenie projektu a uskutoční EIA. Plány a programy, v ktorých sa ustanovujú záväzné kritériá na následné povolenie projektov. Hierarchické prepojenie medzi SEA a EIA (tzv. štruktúra viacerých úrovní).

Mohlo by sa zvážiť *zlúčenie smerníc EIA a SEA* s cieľom vyjasniť ich vzájomný vzťah a podporiť ich komplementárnosť a účinnosť prostredníctvom procesu celkového environmentálneho posudzovania. Hoci sa táto možnosť môže javiť lákavá, len veľmi málo ČŠ odporúčalo zlúčenie uvedených dvoch smerníc; zdôraznili, že každý postup by mal byť úplne oddelený, pretože uvedené dve smernice sú komplementárne a týkajú sa rozdielnych štádií a postupov.

Pri zohľadnení uvedenej skutočnosti a obmedzených skúseností pri uplatňovaní smernice SEA sa zlúčenie uvedených dvoch postupov v súčasnosti nezdá vhodné. V tomto štádiu je lepšiu koordináciu a súdržnosť možné dosiahnuť nápravou nedôsledností medzi ustanoveniami uvedených dvoch smerníc a vyjasnením vymedzení problematických kategórií projektov v smernici EIA, zmenou a doplnením uvedenej smernice a/alebo vypracovaním usmernenia, ako sa uvádza v predchádzajúcom texte.

4.2. Smernica o biotopoch a akčný plán pre biodiverzitu¹⁰

Pokiaľ ide o **smernicu o biotopoch** a najmä o jej článok 6 ods. 3, v ktorom sa ustanovuje osobitné posudzovanie v určitých prípadoch, ČŠ zastávajú názor, že neexistujú žiadne väčšie problémy pri podávaní správ týkajúcich sa vzťahu medzi smernicou a článkom 11 ods. 2 smernice SEA, v ktorom sa ustanovujú postupy koordinovaného alebo spoločného posudzovania. ČŠ oznamujú, že podnikli kroky na predchádzanie zdvojeniu a prekrývaniu, najmä prostredníctvom koordinovaného prístupu, ktorý sa uprednostňuje pred spoločným prístupom¹¹.

Je však potrebné poukázať na skutočnosť, že mimovládne organizácie vyjadrili obavy súvisiace s touto otázkou.

Pokiaľ ide o **akčný plán pre biodiverzitu**, mnohé ČŠ zastávajú názor, že ustanovenia SEA sú postačujúce a zohľadňujú jeho podstatu.

Z priebežnej správy z roku 2008 o implementácii akčného plánu pre biodiverzitu¹² vyplýva, že je veľmi nepravdepodobné, že EÚ splní cieľ vytýčený na rok 2010, ktorým je zastavenie poklesu biodiverzity. V správe sa zdôrazňuje potreba ďalšieho pokroku pri systematickom vykonávaní smerníc SEA a EIA v súvislosti s environmentálne citlivými intervenciami financovanými zo strany ČŠ a Európskeho spoločenstva.

4.3. Protokol o SEA

Dohovor z Espoo o EIA v cezhraničnom kontexte, ku ktorému sa pripojilo Európske spoločenstvo, bol doplnený o Protokol o SEA. Protokol o SEA bol prijatý v Kyjeve 21. mája 2003 a následne ho podpísalo 36 štátov a Európske spoločenstvo. Aby mohol nadobudnúť účinnosť, musí ho ratifikovať 16 signatárov (zatiaľ ho ratifikovalo 10 signatárov).

¹⁰ KOM(2006) 216.

¹¹ Koordinácia posudzovania SEA s ďalším(-i) posudzovaním(-iami) a spoločný postup s jediným posudzovaním, ktorý spĺňa požiadavky oboch smerníc.

¹² KOM(2008) 864.

Protokol o SEA sa neobmedzuje len na *cezhraničné* vplyvy plánov a programov; vzťahuje sa aj na vplyvy plánov a programov v rámci zmluvného štátu. Po nadobudnutí účinnosti sa od zmluvných strán bude vyžadovať vyhodnotenie environmentálnych účinkov určitých plánov a programov. Protokol sa vzťahuje aj na politiky a právne predpisy, čo neplatí o smernici SEA.

4.4. Zmena klímy

Ako kľúčový problém uvádzali členské štáty skutočnosť, že neexistuje zaužívaná metodika určovania vplyvov. Otázkami zmeny klímy sa SEA zaoberá len v jednotlivých prípadoch, a to najmä v súvislosti s plánmi a programami s potenciálnym významným vplyvom na klímu, ako sú plány a programy týkajúce sa energetiky a dopravy. Objavuje sa však tendencia venovať väčšiu pozornosť úvahám o zmene klímy v ďalších plánoch a programoch.

Niektoré ČŠ vypracúvajú osobitné metodiky merania potenciálnych emisií skleníkových plynov určitých plánov a programov; iné stanovujú cieľ „nulových emisií CO₂“ (t. j. vykonávanie plánu a programu by nemalo viesť k zvýšeniu emisií skleníkových plynov) alebo identifikujú vplyvy na zmenu klímy z hľadiska očakávaného zníženia emisií skleníkových plynov.

Keďže neexistuje osobitná pomoc týkajúca sa zohľadnenia otázok zmeny klímy v SEA, mali by sa vypracovať osobitné usmernenia.

5. PROGRAMY SPOLUFINANCOVANÉ EURÓPSKYM SPOLOČENSTVOM V ROKOCH 2007 – 2013¹³

Podľa článku 3 ods. 9 sa smernica SEA neuplatňovala na plány a programy v programovacom období rokov 2000 – 2006. Podľa článku 2 písm. a) smernice a podľa nariadení o kohéznom fonde, fonde rozvoja vidieka a fonde pre rybné hospodárstvo, ktoré sa konkrétne týkajú potreby realizovať SEA bola smernica v programovacom období rokov 2007 – 2013 plne uplatniteľná.

V praxi sa v súvislosti s väčšinou operačných programov prijatých v rokoch 2007 -- 2013 musela SEA uskutočniť na základe podmienok smernice. Znamenalo to, že SEA sa neuskutočnili pre operačné programy, v ktorých sa neurčil rámec na povolenie projektov v budúcnosti, t. j. hlavne programy ESF. Súlad s požiadavkami smernice SEA bol podmienkou schválenia programov zo strany Komisie.

Konkrétne, pokiaľ ide o operačné programy kohéznej politiky, skúsenosti so SEA vyústili do týchto zistení:

¹³ Nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. júla 2006, ktorým sa ustanovujú všeobecné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde a Kohéznom fonde (Ú. v. EÚ L 210, 31.7.2006, s. 25). Nariadenie Rady (ES) č. 1698/2005 z 20. septembra 2005 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) (Ú. v. EÚ L 277, 21. 10. 2005, s. 1). Nariadenie Rady (ES) č. 2371/2002 o ochrane a trvalo udržateľnom využívaní zdrojov rybného hospodárstva v rámci spoločnej politiky v oblasti rybolovu (Ú. v. EÚ L 358, 31.12.2002, s. 59).

- Obsah programov bol jasne ovplyvnený postupom SEA, keďže sa v štádiu plánovania museli zohľadniť environmentálne požiadavky, hoci je zložité určiť, do akej miery tomu tak bolo.

- Úroveň účasti verejnosti v mnohých ČŠ nebola taká vysoká, ako sa očakávalo. V skutočnosti prísny časový plán na prijatie programov viedol viaceré plánovacie orgány k uskutočneniu implementačného procesu SEA v krátkom čase. Na druhej strane je potrebné uviesť, že v článku 11 (partnerstvo) nariadenia 1083/2006 sa ustanovuje účasť orgánov reprezentujúcich občiansku spoločnosť na prípravných štádiách programu.

- Uskutočnili sa konzultácie s environmentálnymi orgánmi a odporúčania týchto orgánov sa začlenili do rozhodovacieho procesu, hoci v niektorých prípadoch nebolo ľahké zohľadniť všetky tieto odporúčania.

- Kvalita environmentálnych správ nebola rovnaká a v niektorých prípadoch bola pomerne nízka.

Posudzovanie programov rozvoja vidieka vyústilo do týchto zistení v súvislosti so SEA:

- Kvalita SEA sa v jednotlivých ČŠ výrazne líšila.

- Vo väčšine prípadov sa verejných konzultácií zúčastnilo veľké množstvo zainteresovaných strán, hoci v niektorých prípadoch neboli dostatočné možnosti na zapojenie verejnosti v dôsledku nevhodných metód konzultácie.

K podobným zisteniam došlo v súvislosti s operačnými programami financovanými Európskym fondom pre rybné hospodárstvo.

Súhrnne možno uviesť, že napriek nejasnostiam týkajúcim sa rozsahu vplyvu SEA na obsah programov je nevyhnutné zdôrazniť celkový pozitívny účinok prvého uplatnenia smernice SEA v programoch spolufinancovaných Spoločenstvom. Hoci jestvuje priestor na zlepšenie, implementácia smernice SEA viedla k lepšej integrácii environmentálnej otázky do obsahu programov. Environmentálne orgány sú viac zapojené do všetkých štádií rozhodovacieho procesu.

6. ÚČINNOSŤ SMERNICE

Posudzovanie účinnosti smernice SEA bolo podmienené úrovňou, v ktorej plánovacie a programovacie postupy a rozhodnutia ovplyvnila integrácia environmentálnych otázok, a rozsahom, v ktorom sa plány a programy zmenili a doplnili v dôsledku uplatňovania postupu SEA.

6.1. Vplyv SEA na plánovací proces

Väčšina ČŠ uviedla najmä prínos SEA k zlepšenej organizácii a štruktúre celého plánovacieho procesu, čo sa považuje za pozitívny prvok. Konkrétne, formálne požiadavky konzultácie s environmentálnymi orgánmi a verejnosťou viedli k zvýšenej transparentnosti v plánovacích postupoch.

6.2. Vplyv SEA na obsah plánov a programov

Väčšina ČŠ oznámila, že v mnohých prípadoch zmenilo SEA obsah plánov a programov. V tomto ohľade sa skúsenosti líšia. Vo všeobecnosti sa uvádza, že SEA nezmenilo hlavné ciele alebo rozdelenie finančných prostriedkov v rámci cieľov týkajúcich sa financovania; Zmenili sa však určité ciele týkajúce sa financovania, schémy alebo kritériá. Z iných skúseností však vyplýva, že na úrovni najrozsiahlších vnútroštátnych plánov malo veľké množstvo zistení SEA značný vplyv na podstatu plánov vrátane výberu alternatív alebo zahrnutia dôležitých návrhov do SEA.

Väčšina ČŠ takisto uviedla, že obsah plánov a programov sa postupne mení v dôsledku interaktívneho procesu vykonávania SEA súčasne s prípravou plánov a programov. Konkrétne uvádzajú, že nákladné zmierňujúce opatrenia, ktoré sa predtým prijali, môžu v súčasnosti byť nadbytočné ako priamy dôsledok včasného zahrnutia environmentálnych otázok do plánov a programov.

6.3. Vnímanie prínosov SEA

ČŠ identifikovali tieto prínosy SEA:

- Integrácia environmentálnych otázok do rozhodovacieho procesu a plány a programy, ktoré sú šetrnejšie voči životnému prostrediu.
- zavedenie účasti a konzultácie s relevantnými verejnými orgánmi; uľahčuje a posilňuje sa tým spolupráca medzi rozdielnymi orgánmi (plánovacie, environmentálne a zdravotnícke).
- zvýšená transparentnosť v rozhodovacom procese v dôsledku zahrnutia viacerých úrovní spoločnosti.
- prínos SEA k lepšiemu súladu s požiadavkami príslušnej osobitnej environmentálnej politiky.

7. MOŽNOSTI NA ZLEPŠENIE SMERNICE

Z dlhodobého hľadiska možno zvážiť niektoré zmeny a doplnenia s cieľom zohľadniť nadobudnutie účinnosti Protokolu o SEA, rozšíriť rozsah smernice SEA (a tým lepšie riešiť určité otázky, ako je zmena klímy, biodiverzita a riziká) a posilniť synergiu s inými právnymi prepismi v oblasti životného prostredia. Z tohto hľadiska možno zvážiť tieto odporúčania:

- Nadobudnutie účinnosti Protokolu o SEA môže vyústiť do zmien smernice SEA. Mohli by sa zvážiť potenciálne ďalšie zmeny a doplnenia smernice SEA. Niektoré z týchto zmien a doplnení by sa mohli začleniť v rámci revízie smernice EIA, napríklad prostredníctvom zmien a doplnení jej príloh.
- Protokol o SEA má väčší rozsah než smernica SEA, čím sa takisto podporuje potenciálne uplatňovanie určitých *politík a legislatívnych návrhov*. Skutočnosť, že sa smernica SEA neuplatňuje na politiky, v ktorých sa ustanovuje rámec plánov a

programov, vedie k nevyhnutnosti zvážiť ako možnosť do budúcnosti prípadné začlenenie politik a právnych predpisov do uplatňovania smernice.

- Je potrebné *vyvinúť kapacitu* v ČŠ, aby sa zabezpečila účinná implementácia smernice SEA. Na tento účel je potrebné výrazne podporiť budovanie kapacít, najmä prostredníctvom cielených kampaní na získavanie a školenie odborníkov v oblasti SEA a usmerňujúcich dokumentov.
- Napokon niektoré ČŠ zdôraznili potrebu ďalších usmernení, najmä pokiaľ ide o výklad určitých kľúčových pojmov smernice (kritériá preverovania, určenie alternatív, koordinačné mechanizmy a/alebo spoločné postupy na splnenie požiadaviek na posudzovanie podľa ďalších smerníc, osobitné usmernenia o prepojení medzi SEA a EIA). Usmernenia EÚ týkajúce sa zváženia lepšej integrácie otázok zmeny klímy a biodiverzity do SEA môže vypracovať Komisia v spolupráci s ČŠ.

8. ZÁVER

Celkový obraz o uplatňovaní a účinnosti smernice SEA vo všetkých ČŠ je rôznorodý, pokiaľ ide o inštitucionálne a právne úpravy postupu SEA a pokiaľ ide o spôsob, akým ČŠ vnímajú jej úlohu. Tento rôznorodý obraz takisto určuje spôsob, akým ČŠ vnímajú prínosy a nevýhody a akými opatreniami sa pravdepodobnelepší implementácia a účinnosť smernice.

Zo všeobecných zistení tejto prvej správy vyplýva, že uplatňovanie SEA v ČŠ je v začiatkoch a pred tým, ako sa rozhodne o tom, či by sa mala smernica zmeniť a doplniť a akým spôsobom, sú potrebné ďalšie skúsenosti. Javí sa, že ČŠ uprednostňujú stabilitu v právnych požiadavkách, aby sa umožnilo zaužívanie systémov a postupov SEA a poskytla možnosť vyvinúť spoľahlivé spôsoby využívania SEA na zlepšenie plánovacieho procesu. Ďalšia hodnotiacia správa by sa mala vypracovať v roku 2013.

Celkovo možno konštatovať, že smernica SEA prispieva k systematickému a štruktúrovanému zohľadneniu environmentálnych otázok v plánovacích procesoch a lepšej integrácii zohľadnenia environmentálnych otázok. Okrem toho sa prostredníctvom požiadaviek smernice (environmentálna správa, konzultácie a informácie od príslušných orgánov a verejnosti atď.) zabezpečujú lepšie a harmonizované plánovacie postupy a prispieva sa k transparentnému a rozhodovaciemu procesu, na ktorom je možné sa podieľať.

Príloha

Hlavné zdroje informácií

- Štúdia vypracovaná na žiadosť Komisie o správe o uplatňovaní a účinnosti smernice SEA <http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/study0309.pdf>.
- Odpovede ČŠ na dotazník Komisie o uplatňovaní a účinnosti smernice SEA.
- Štúdia vypracovaná na žiadosť Komisie o „*Vzťahu medzi smernicami EIA a SEA*“ (rok 2005) http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/final_report_0508.pdf.
- Príručka o SEA pre kohéznou politiku na roky 2007 – 2013 (rok 2007, GRDP).
- Usmernenia Komisie o implementácii smernice 2001/42/ES, (rok 2003) <http://ec.europa.eu/environment/eia/sea-support.htm>.
- Skúsenosti Komisie pri implementácii a presadzovaní smernice SEA a jej uplatňovaní na programy na obdobie rokov 2007 – 2013 spolufinancované EÚ.